

Berättar som hon skådespelar

Ewa Fröling är sprungen ur en släkt med starka kvinnor. Farmodern i persianpälsen och fågelhatten som tog Bentley'n och körde henne till sjukhuset när hon som liten höll på att dö. Samma farmor som själv skar ner sin far från takkroken där han hängt sig i skam över att inte kunna försörja sina sju barn. Samma farmor som skickade sin make, farfadern, med hjälp av landsfiskalen till hospitalet iklädd tvångströja. När han kom hem efter att ha krattat grus på Ulleråker i tio år sköt han sig med älgstudsaren i ladan.

Mormodern med sina tolv syskon, i sin stärkta sköterskeuniform. Mormodern som byggde hus, gifte sig och skiljde sig, städade upp efter andra och blev skuldfri. Såg till så alla överlevde. Kärvt, ingen att sitta i knäet hos. Mormodern som till slut fick stopp i hjärnan och satt på hemmet med ett obegripligt språk och ropade efter Gud.

Modern, den skarpa, uthålliga och envisa som alltid arbetade med sina händer och som försvann in i demens och sedan gick bort i en aggressiv cancer. Hon bär dessa kvinnors styrka med sig i blodet. De har format henne.

I boken virvlar yrkeslivet och karriären förbi. Många stora skådespelare och regissörer passerar; däribland hennes absoluta favorit **Margareta Krook**, ikonen som skydde offentligheten. "*Dylik pondus har inte funnits efter henne*". Det slog gnistor om deras samspel i *Gossip*, filmen som drev med Ankdammen, hela den svenska skådespelarkåren. Margareta Krook som ställdes på hörnet vid Nybroplan till allmänt beskådande av den dåvarande kvinnliga Dramatenchefen. Samma chef som valde bort Ewa Fröling efter 17 år i huset.

Ingmar Bergman som öppnade många dörrar för henne inte minst med rollen i *Fanny och Alexander*. **Gunnel Lindblom** som regisserade *Sally och friheten* för vilken Fröling mottog ett

prestigefyllt pris från filmfestivalen i Montreal. **Sven Nykvist**, den fantastiska fotografen och hans film *Oxen* som hon håller som sin mest lyckosamma och bästa insats inom svensk film.

Ambassadör för svensk film. Många filmfestivaler, jurymedlem i *European Film Academy*. Under en framgångsrik karriär beskrivs samtidigt mycket bråk med regissörer, hukande, tysta skådespelarkollegor, hot om stämning från Teaterförbundet. Utsatthet och övergrepp. Men också hur hon endast genom försynen undviker döden på Östersjön på M/S Estonia.

Parallellt med historien om skådespelartillvaron berättar Fröling också om sin livmoderhalscancer, om cellgifter, strålningsdoser, operation och lymfsystem. Hon beskriver möten med **Sara Danius**, när de diskuterar tumörer och metastaser innan de går ut och mannekängar på catwalken och senare också hennes begravning.

Hon är inte nådig mot vården. Hon anmäler sin privata gynekolog till IVO. Men "damerna på IVO" vill inte befatta sig med anmälan, de bollar hennes samtal mellan sig, lägger på luren. Går på lunch, på semester, på sammanträde. Går hem. Däremot blir hennes anmälan offentlig och därmed även hennes underliv. Hon sågar IVO-damerna jäms med knäna, liksom kommunens tjänstemän och äldreomsorgen som är oförmögen att ge hennes demenssjuka mor den omsorg hon behöver. Många av dem hon möter inom sjukvården går samma väg.

Boken är fylld av metaforer. Karolinska och Radiumhemmet liknar hon vid Midgårdssormen som reser sig över Solna med kluven röd tunga och väser. En syster Ratched ringlar upp i dörrhålet på cancermottagningen, pekar med hela handen och vill ta över och bestämma. Där går gränsen för Fröling. Hon taxar ut därifrån och överlämnar sig i stället till Akademiska Sjukhuset i Uppsala. Ormen får dra sig tillbaka i sitt slemspår.

"Jag vet ingenting om flykt. Ingenting om gränser. Avstånd. Men jag vet mycket om att gå på tunn is. Att sy stygn över det som rasat."

Jag vet inte om Ewa Fröling är någon större författare. Men hon berör. Hon berättar på samma sätt som hon skådespelar. Dramatiskt och storslaget. Oberäkneligt och stundtals lite farligt. Hon är mäktig och märklig på en gång och kämpar på så många olika plan. Som genom frusna filmsekvenser, via fragment och revor tar jag del av ett liv. Som läsare får jag själv pussla ihop bilderna och dra mina slutsatser. Det lämnas få detaljer, hon målar med en stor pensel i svepande drag. Inget finlir här inte – utan pang på.

När hon vid några enstaka tillfällen i boken byter ton, blir lite mjukare, vekare och mer skyddslös handlar det alltid om barnen. De två döttrarna och om barnbarnen.

"Men jag vill vara här i hundra år. Med barnen kärleken livet sommarregnet. Vännerna. Samtalet. De öppna handflatorna. Möjligheterna."

Hos mig växer bilden av en envis, stark och bestämd person fram. Men också en ärlig och modig människa som säger sin mening även när den är obekvämlig och tar konsekvenserna. Hon är säkert ingen lätt person att samarbeta med.

Jag tycker att hon sammanfattar boken, sig själv och sitt liv så här långt på ett träffsäkert sätt i dessa rader:

"Större delen av mitt liv har jag dragit runt mitt rede och mina barn ensam. Tufft. Mycket motstånd och utsattheter. Hållit ställningarna hyfsat. Jag är en krigare utan här. Går rakt fram bara. Med ett driv ända ut i fingerspetsarna."

Heléne Nellvik

Moder Liv

Ewa Fröling

Romanus & Selling

Författarporträtt: **Copyright/fotograf: Malin Nerby**

MODER
LIV EWA
FRÖLING

ROMANUS & SELLING